

van meet af aan veel meer had gevoeld als Himmlers dan als Seyss-Inquarts ondergeschikte. Zo ook Schöngarth: hij volgde de lijn die door het *Reichssicherheitshauptamt* werd aangegeven en trok zich van Seyss-Inquart weinig aan. Trouwens, ook met Rauter had Schöngarth spoedig na de september-crisis aanzienlijk minder te maken dan voordien; Rauter kreeg namelijk in de loop van oktober een militaire functie. *Generalfeldmarschall* Model, bevelhebber van de *Heeresgruppe B*, hield het voor wenselijk dat in Nederland een aparte, uit kleinere eenheden van het leger, de *Waffen-SS* en de marine bestaande *Kampfgruppe* werd gevormd die in reserve werd gehouden om bij nieuwe Geallieerde luchtlantingen te worden ingezet, en Rauter werd tot bevelhebber van die *Kampfgruppe* benoemd; zij werd enkele maanden later uitgebreid met andere eenheden en kreeg toen als (vrij zwak) legerkorps het front te verdedigen van Tiel via Arnhem tot Emmerik. Er vloeiende hier uit voort dat Rauter, wiens hoofdkwartier van eind '44 af in Didam was gevestigd, zich slechts eenmaal per week per auto naar Apeldoorn kon begeven om er met Seyss-Inquart overleg te plegen.

Er resten nu nog twee *Generalkommissare*: Ritterbusch, *Generalkommissar zur besonderen Verwendung* ('voor bijzondere aangelegenheden'), vertegenwoordiger in bezet Nederland van de *NSDAP* (en in die functie de ondergeschikte van de machtige Martin Bormann) en Fischböck, *Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft*; deze laatste, die tevens als *Reichskommissar für die Preisbildung* het prijspeil in het Derde Rijk stabiel moest houden, was maar zelden in bezet Nederland aanwezig – als zijn vervanger trad er Fiebig op.

In Hitlers bevel over de uitbreiding van de *Westwall* had Ritterbusch een belangrijke taak gekregen: in het gehele gebied van Emmerik tot Delfzijl moest hij het graafwerk organiseren dat voor het aanleggen van nieuwe stellingen nodig was. Binnen enkele weken werd duidelijk dat hij daar niet in de verste verte de capaciteiten voor bezat – de nieuwe taak werd hem ontnomen en de functie die hij behield: verbindingsschakel te zijn tussen Mussert en Seyss-Inquart, had, toen de NSB als politieke beweging in de Dolle Dinsdag-crisis was ineengestort, nog minder om het lijf dan tevoren al het geval was geweest. '*Ich musste es*', klaagde Ritterbusch in '47, '*schweigend ertragen, dass man mich für einen Menschen hielt, der besser nach Hause ginge, der sich aber an sein Amt anklammerte, um nicht seine Existenz zu verlieren.*'¹

¹ DGBR: p.v. van W. F. A. Ritterbusch (11 aug. 1947), p. 47 (Doc I-1412, a-4).